

56
26 Mei 1951

De Heer A. Sijthoff,
Wagenstraat 37,
Den Haag.

Amice,

Hierbij mijn gedeelte van het verslag dat ik beloofde direct
door te zenden.

Met vriendelijke groeten,

26 Mei 1951

De Heer A. Stijthoff,
Wagenstraat 37,
Den Haag.

Amice,

Hierbij mijn gedeepte van het verslag dat ik beloofde direct
door te zenden.

Met vriendelijke groeten,

R

Tinbergen sprak over het jaarverslag van de Nederlandsche Bank, dat hij een jaarlijkse gebeurtenis van betekenis op economisch gebied noemde. Ook ditmaal geeft het door de President zelf geschreven verslag een zeer duidelijke uiteenzetting over de economische toestand van het land. Nadat in 1949 onze betalingsbalans bijna in evenwicht was, is daarop in 1950 een nieuwe verstoring van dat evenwicht gevolgd. Deze was eensdeels toe te schrijven aan de devaluatie, anderdeels aan de liberalisatie van het handelsverkeer en in belangrijke mate aan de prijsstijgingen, die na de crisis van Korea zijn opgetreden. De liberalisatie van het handelsverkeer leidde onder meer tot een invoer van textielgoederen van ongeveer een milliard, hetgeen zeker een half milliard meer invoer betekende. Dit houdt verband met het feit dat nog steeds onze voorraden op dit gebied beneden het normale peil lagen. De prijsstijging na Korea is van dien aard, dat wij voor onze invoer thans 1,4 milliard meer moeten betalen dan wij voor dezelfde invoer in 1948 zouden hebben moeten betalen. Onze uitvoerprijzen zijn lang zo sterk niet gestegen, omdat wij niet gespecialiseerd zijn op de goederen, die thans het sterkst worden gevraagd: defensiegoederen en grondstoffen.

Van bijzondere waarde is de analyse van de monetaire toestand door dr Holtrop gegeven. Hij gaat er van uit dat in een land met buitenlands verkeer het betalingsbalansstekort op lopende rekening gelijk is aan het overschot van uitgaven boven inkomen. Dit kan men gemakkelijk zelf narekenen. Voor het jaar 1950 bedroeg het betalingsbalansstekort f. 1,1 mld. Hoe is het mogelijk geweest deze uitgaven boven het inkomen ~~het inkomen~~ ten bedrage van f 1,1 mld te financieren? De analyse van de Bank-President doet zien dat ongeveer f 450 mln is gefinancierd door uitbreiding van bankcredieten aan het bedrijfsleven, eveneens ongeveer f 450 mln door het gebruik maken van liquide middelen, die men boven de noodzakelijke kasvoorraden ter beschikking had als gevolg van de oorlogs- en na-oorlogs-inflatie. Er is een derde post van ongeveer f 90 mln, die thans niet ter zake doet en er is tenslotte ten behoeve van de overheid f 290 mln geld gecreëerd door het bankwezen.

Betekent dit dat de overheid dus een tekort had van f 290 mln? Uit de verder analyse van dr Holtrop blijkt dat niet het geval te zijn. De verschillende rekeningen van de Staat geven tezamen een overschot van f 400 mln te zien. Het is door het aanbieden van schatkistpapier

1

Tinbergen sprak over het jaarverslag van de Nederlandse Bank, dat hij een jaarlijkse gebeurtenis van betekenis op economisch gebied noemde. Ook ditmaal geeft het door de President zelf geschreven verslag een zeer duidelijke uiteenzetting over de economische toestand van het land. Nadat in 1949 onze betalingsbalans bijna in evenwicht was, is daarop in 1950 een nieuwe verstoring van dat evenwicht gevolgd. Deze was een gedeelte toe te schrijven aan de devaluatie, anderdeels aan de liberalisatie van het handelsverkeer en in belangrijke mate aan de prijsstijgingen, die na de crisis van Korea zijn opgetreden. De liberalisatie van het handelsverkeer leidde onder meer tot een invoer van textielgoederen van ongeveer een miljard, hetgeen zeker een half miljard meer invoer betekende. Dit houdt verband met het feit dat nog steeds onze voorraden op dit gebied beneden het normale peil lagen. De prijsstijging na Korea is van dien aard, dat wij voor onze invoer thans 1,4 miljard meer moeten betalen dan wij voor dezelfde invoer in 1948 zouden hebben moeten betalen. Onze uitvoerprijzen zijn lang zo sterk niet gestegen, omdat wij niet gespecialiseerd zijn op de goederen, die thans het sterkst worden gevraagd: defensiegoederen en grondstoffen.

Van bijzondere waarde is de analyse van de monetaire toestand door dr. Holtrop gegeven. Hij gaat er van uit dat in een land met buitelandse verkeer het betalingsbalans tekort op lopende rekening gelijk is aan het overschot van uitgaven boven inkomsten. Dit kan men gemakkelijk zelf narekenen. Voor het jaar 1950 bedroeg het betalingsbalans tekort 1,1 miljard. Hoe is het mogelijk geweest deze uitgaven boven het inkomen het inkomen ten bedrage van 1,1 miljard te financieren? De analyse van de Bank-President doet zien dat ongeveer 750 mln is gefinancierd door uitbreiding van bankcredieten aan het bedrijfsleven, eveneens ongeveer 750 mln door het gebruik maken van lidde middelen, die men boven de noodzakelijke kasvoorraaden ter beschikking had als gevolg van de oorlogs- en na-oorlogsinflatie. Er is een derde post van ongeveer 70 mln, die thans niet ter zake doet en er is tenslotte ten behoeve van de overheid 290 mln geld gecreëerd door het bankwezen.

Betekent dit dat de overheid dus een tekort had van 290 mln? Uit de verder analyse van dr. Holtrop blijkt dat niet het geval te zijn. De verschillende rekeningen van de Staat geven tezamen een overschot van 400 mln te zien. Het is door het aanbieden van schatkissprijzen

ter terugbetaling voor een bedrag van ettelijke honderden millioenen, dat tenslotte een credietcreatie ten behoeve van de overheid moest plaats vinden. Hier merkt de President op: had men deze inflatoire financiering willen voorkomen, dan zou men voor een bedrag van f 290 mln op de kapitaalmarkt hebben moeten lenen. Het is intussen duidelijk dat dit gemakkelijker gezegd is dan gedaan, zoals wel blijkt uit de jongste poging tot het plaatsen van een lening. Deze is slechts voor driekwart voltekend. Men ziet in deze aanbieding van schatkistpapier overigens een der risico's gedemonstreerd tot welke een hoge vlottende staatsschuld leidt.

Nog een andere passage van het Bankverslag heeft enige discussie ontketend. Het is de passage waar dr Holtrop stelt dat het betalingsbalansevenwicht uitsluitend door een juiste financieringspolitiek kan worden nagestreefd. Dit zou bij sommige lezers de indruk kunnen wekken alsof iedereen nu maar net zou kunnen doen wat hij wil, omdat immers de President van de Nederlandsche Bank en de Minister van Financiën wel zorgen dat de betalingsbalans in evenwicht komt. In de E.-S.B. is hierbij aangetekend dat de verantwoordelijkheid op ons allen drukt. Met name moeten de verschillende belangengroepen in onze maatschappij er van doordrongen zijn dat zij hun eisen tot verhoging van inkomens of prijzen eveneens ons monetaire evenwicht of anders in elk geval de stand van onze werkgelegenheid bedreigen. Zo is er dus inderdaad een samenwerking van verschillende vormen van economische politiek nodig, al is daarbij inderdaad de monetaire politiek van centrale betekenis.

ter terugbetaling voor een bedrag van een paar honderden
miljoenen dat tenslotte een creditcrisis ten behoeve
van de overheid moest plaats vinden. Hier merkt de Presi-
dent op: had men deze inflatoire financiering willen voor-
komen, dan zou men voor een bedrag van 250 mln op de
kapitaalmarkt hebben moeten lenen. Het is intussen dri-
delijk dat dit gemakkelijker gezegd is dan gedaan, zoals
wel blijkt uit de jongste poging tot het plaatsen van een
lening. Deze is slechts voor driekwart voltekend. Men ziet
in deze aanpak van schatkistpapier overigens een der
risico's gedemonstreerd tot welke een hoge vloeiende
staatschuld leidt.

Nog een andere passage van het Bankverslag heeft
enige discussie ontkend. Het is de passage waar dr Hol-
trop stelt dat het betalingsbalans evenwicht nistand
door een juiste financieringspolitiek kan worden nagestreefd.
Dit zou bij sommige lezers de indruk kunnen wekken alsof
iedereen nu maar net zou kunnen doen wat hij wil, omdat
immers de President van de Nederlandsche Bank en de Minis-
ter van Financiën wel zorgen dat de betalingsbalans in
evenwicht komt. In de E.-S.-B. is hierbij aangeteekend dat
de verantwoordelijkheid op ons allen drukt. Met name moeten
de verschillende belangengroepen in onze maatschappij er
van doordrongen zijn dat zij hun eisen tot verhoging van
inkomen of prijzen eveneens ons monetair evenwicht of
anders in elk geval de stand van onze werkgelegenheid
bedreigen. Zo is er dus inderdaad een samenwerking van
verschillende vormen van economische politiek nodig, al
is daarbij inderdaad de monetair politiek van centrale
betekenis.